

Elhunyt Engel Pál

Hatvanhárom éves korában, súlyos betegség után, augusztus 21-én elhunyt Engel Pál történész, akadémikus, a magyar középkor történetének nemzetközileg elismert kutatója. Engel Pál munkásságáért 1990-ben Szűcs Jenő-díjban részesült, 2000-ben a középkori magyar történelem kutatásában elért kimagasló eredményeiért és oktatói tevékenységéért a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány a Deák Ferenc társadalomtudományi díjjal ismerte el. Engel Pált a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Történettudományi Intézete és a História című folyóirat saját halottjának tekinti.

A magyar középkortudomány az elmúlt két évben Szakály Ferenc, Györffy György és Bóna István akadémikusok személyében legjobbjait veszítette el. És most Engel Páltól kényszerülünk búcsúzni.

Hatvanhárom évesen, fájdalmasan fiatalon távozott az élők sorából, de olyan jelentős életművet hagyott maga után, amely nagyon hosszú időn keresztül megőrzi nevét és emlékét. Bizánc és a Balkán kutatójaként kezdte pályáját, majd – hosszabb időn keresztül történészi műhelyektől távol – érdeklődése a Zsigmond kori Magyarország felé fordult, utóbb kiterjedt az Anjou-kor egészére és Hunyadi János korára is.

Az 1301–1457 közti másfél évszázad magyar történetére vonatkozóan alapvető kézikönyvet tett közzé, a korszak méltóságviselőinek óriási anyagot tartalmazó adattárát. Feldolgozta több évszázad családtörténetét. Szerzője a magyar középkor-történeti egyetemi tankönyv 1382–1457 közti fejezeteinek. Kutatásának központjában a politikátörténet állt, sokat tett azért, hogy e történeti részdiszciplína – több évtizedes mellőzöttség után – reális helyére kerüljön.

Erőteljesen izgatta a hatalomgyakorlás mechanizmusa, fontos dolgotokat tett közzé az Anjou- és a Zsigmond kori királyi hatalom helyzetéről,

a XIV–XV. század báróiról és a korszak általa rajongva szeretett várainról. Társadalomtörténeti bűvárlatai mellett, azokkal szoros egységben jelentős gazdaság- és településtörténeti munkákat publikált, a birtoklástörténet mellett a pénztörténet vagy a demográfia tárgyköréből is.

Részvevője volt az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza vállalkozásnak. Munkáit hatalmas forrásismeret, biztos ítéletalkotás jellemzi. Egyaránt érdemi munkát végzett a Zsigmond kori latin nyelvű okleveles anyag feltárásában vagy a XVI. századi török nyelvű defterek közzétételében. Látóköre a regionális históriától a világtörténetig terjedt. A középkori Ung megyéről mintaszerű feldolgozásokat hagyott hátra.

Több munkájában is vállalkozott a teljes vagy csaknem teljes középkori magyar történelem monografikus bemutatására. A rendszerváltás éveinek nagy hatású sorozata, a Magyarok Európában I. kötetének szerzője volt, Nagy-Britanniában angolul teljes középkori magyar történelmet adott ki, posztümusz munkaként e napokban lát napvilágot ennek magyar nyelvű változata, Szent István birodalma címmel.

Nevéhez fűződik a világtörténeti kronológia ókori és középkori kötete. Szerkesztőként jegyezte a Korai magyar történeti lexikont. Munkahelyén, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében a középkori osztály vezetőjeként szakmailag igényes műhelyt hozott létre. Tudásának gazdag tárházából az Eötvös-kollégium lakói, a miskolci és a szege-di egyetemek hallgatói kaphattak ízeletet.

Engel Pált három hónappal ezelőtt választotta rendes tagjai sorába a Magyar Tudományos Akadémia. Székfoglalóját már nem tarthatja meg, de – fájdalmas kárpótlásul – kiterjedt munkásságát hagyott ránk, amellyel jól sáfárkodni a szakma, a fiatalabb kutatók, tanítványai feladata.

Kristó Gyula